

Tijd voor een Slimmer Rechtssysteem

Het Nederlandse rechtssysteem kraakt in zijn voegen.

Rechtbanken zijn overbelast, burgers wachten jaren op gerechtigheid en de toegang tot juridische hulp wordt steeds moeilijker door stijgende kosten. Schandalen zoals de

Toeslagenaffaire tonen aan dat zelfs onze meest fundamentele rechtsprincipes – eerlijkheid en onpartijdigheid – niet langer vanzelfsprekend zijn. Maar terwijl het systeem piept en kraakt, staat er een oplossing klaar die we nauwelijks durven te omarmen: kunstmatige intelligentie.

AI is geen toekomstmuziek meer; het is een krachtig instrument dat in bijna elke sector revoluties veroorzaakt. En toch lijken we huiverig om AI in onze rechtbanken te verwelkomen. Waarom? Angst voor een 'robotrecht' die kil en gevoelloos oordeelt? Natuurlijk zijn er risico's, maar laten we de kansen niet uit het oog verliezen. AI kan het rechtssysteem niet alleen versnellen, maar ook eerlijker en toegankelijker maken.

Denk aan de enorme achterstanden in de rechtbanken. Rechters en

advocaten verdrinken in dossiers, terwijl slachtoffers en verdachten eindeloos wachten op een uitspraak. AI kan juridische documenten razendsnel analyseren, relevante jurisprudentie aandragen en zelfs patronen herkennen die menselijke ogen missen. Dit betekent niet dat rechters vervangen worden – integendeel. AI geeft hen juist meer ruimte om zich te richten op het menselijke aspect van rechtspraak: de context, de nuance, de emotie.

Maar AI kan meer dan alleen tijd besparen. Het kan ook helpen om rechtvaardigheid te bewaken. Onterechte veroordelingen, zoals bij de Schiedammer parkmoord, zijn vaak het gevolg van tunnelvisie en menselijke fouten. AI kan waarschuwen voor patronen van vooringenomenheid in politieonderzoeken en eerdere rechterlijke uitspraken analyseren op mogelijke misstanden. Wat als een AI-systeem eerdere fouten had kunnen signaleren en duizenden gezinnen had behoed voor het onrecht van de Toeslagenaffaire?

Daarnaast kunnen AI-gestuurde juridische assistenten de toegang tot recht drastisch verbeteren.

Nu zien we dat mensen met lage inkomens steeds vaker afhaken, simpelweg omdat een advocaat te duur is. Een AI-chatbot kan burgers helpen met basisvragen over hun rechten, juridische documenten opstellen en zelfs adviseren over de haalbaarheid van een zaak. Dit betekent niet het einde van de menselijke advocaat, maar wel een eerlijker systeem waarin juridische hulp niet langer een luxe is.

Natuurlijk moeten we voorzichtig zijn. AI kan vooroordelen in data versterken als we niet kritisch blijven op hoe we het trainen. En nee, een AI-systeem mag nooit een definitieve uitspraak doen over het lot van een mens. Maar als we AI slim en ethisch inzetten, kan het ons helpen een eerlijker, sneller en toegankelijker rechtssysteem te bouwen.

De keuze is simpel: blijven we vasthouden aan een systeem dat vastloopt, of durven we de technologie te gebruiken die onze rechtsstaat kan redden? Het is tijd om de rechter en de robot samen te brengen – niet als tegenstanders, maar als bondgenoten in de strijd voor gerechtigheid.

Youri Hazeleger
joet@joet.nl